

Adío Odette

Al nómmer nuvantacuâter dal Pradèl l'era una spèzie ed *casbah* nustrèna, una cà grandéssima e vècia, pénnna ed curidûr bûr, ed schèl, d apartamént in dóvv ai vivèva un'umanità proletèria e bulgnaiša al zânt dal zânt. Al buratinèr Fêbo Vgnòl, grandéssum Fasulén, al sté lé ed cà, cum l arcòrda in prinzéppi dla sò poesi "I cavî nîgher": "T arcòrdet, mamà, cla caslâza - mo dî bân vècia quel - qualla al nuvantacuâter int al Pradèl..."

L avèva da èser un sît spezièl, cal casarmân vgnò zâ con la guèra, parché lé ai sté ed cà anc l'Odette Righi, che dal Pradèl la s à cuntè la stòria ménnima, con i sù liber e i sù lavurîr pr al teàter. Òn par tótt: "Pròpi lé davanti ai Discoli" una cumedia in dóvv a fèr da protagonéssta ai é la pôvra zânt.

L'Odette l'é stè a bân tétol protagonéssta dla cultûra ed cà nòstra e brîša sâul ed quassta. La fó - cme profesiân - in prémma línnea ai ténp dl'urrganizaziân dal *tempo pieno* int al scòl elementèr. Mo ónna dâl creatûr che lí la contribué a fèr vgnîr ala lûs, al fó "L Archiginèsi", asociaziân culturèl dialetèl ancâura in atività.

Personalmânt a pòs dîr d'avair avó l unâur ed colaborèr con lí int la preparaziân d una casatta musichèl con dâl ninanân scrétti da lí, musichè e cantè da mé. Una casatta che - a mí parair - al srêv gîsst recuperèr trasfurmandla in un cd pr i apasiunè dal dialàtt.

Acsé cum l é stè gîsst turnèr a stanpèr "il Pratello", al sò liber pió cgnusó, bisugnarêv fèr la stassa còsa anc con "Un dé ch'al pèr air" e "Al nôv sgugiòl".

Socuânt ân indrî, quand oramâi la malafî al la tgnèva parsunîra in cà, mé

e Gigen Lîvra andènn a catèrta, e la fó una fèsta. A sburdlénn, cum as vadd dala fotografî, e lí l'èra tant ed spîrit da scarzèr anc só la sò menomaziân e só al nómmer inpresionànt d operaziân ch'l'à subé int la sò vétta. Stà in pès, chèra amîga Odette, con al tó Raflén.

F. C.

Al zabajân

La castèrina ed laggn, con l'inzišiân dal nóm dal produtâur, l'èra avanzè par di mîs in cantèrina. In famajja a n bvân brîša e inción avèva sintó al bisâggn d avrîr cäl butélli, arivè in regâl a mí maré par ringraziamânt d un quèic ciapén, ed quî ch'al n é brîša bân ed rifiutèr, mo che mâi as fa paghèr. Fentànt che, una sîra ch'avèven di amîg a zanna, ló l um gé:

- *E s'a tuléssen só ónna ed cäl butélli ed Marsâla da bävver col dâulz?*

Acsé dala castèrina ai véns föra ä butélli, con l'eticatta pénnna ed sémmbol inpurtànt, ch'i géven che pr al pasè cal vén l'èra stè bvó da rà, da pépa, da Garibèldi (par fôrza, al sbarché a Marsâla!). La zanna l'èra drî a andèr bân, al magnarén l'èra piásó, e l'algrî l'èra dimónndi. Al mumânt dal dâulz, st mänter che mé a mitèva al fatt ed taurta int i piatlén, mí maré al vudé al Marsâla int i bichîr. Fenalmânt anca mé a m psèva rilasèr, pasè l'angósstia par la riusîda dla zanna. Ai ho avsinè ala bâcca al bichîr e, prémma ancâura ed bävvel, un parfómm chèld e famiglièr al m é arivè al nès. E pò cal savâur, dâulz, delichèt e fôrt int l istass tänp, un savâur cunpâgna... "*La marsâla!*"

Tótt i um guardèven.

- *Mo sé, la marsâla! Quant arcòrd...*

Arcòrd avanzè suplè par pió d zincuànt'ân, dsdè da cl udâur e da cal savâur, còmm se l udurèt e al gósst i avèssen una memòria in pió.

- *Sta ragazòla l'à bisâggn d èser tirè un pó só. L'à da magnèr dla chèren, dâli ôv...*

Al dutâur l'èra stè franc, mo in cà mí dla chèren as in magnèva pòca, sâul ala dmanndga, quand mí mèder, ala matérina prèst, la mitèva só la pgnâta con un pôc ed dupiân e dâu o trai ôs,

che al pchèr al zuntèva con generosità int al scartòz. E che fèsta, dâpp ala mnèstra, pluchèr cälî ôs, magnèr l'anbrälla, i narvén, infén al grâs, ch'l'èra acsé bân, chèld e savuré!

Äli ôv, invèzi, i n manchèven mâi. Mí pèder al fèva al traturéssta, sänper in gîr dai cuntadén par l'aradûra, la sâmmna, al mèder, la batdûra. E par squèsi tótt l'ân al purtèva a cà dâli ôv, dâl vòlt regalè da un'arzdâura generâusa, o paghè a bân prèzi. E mé tótt i dâpp-mezdé a m in bvèva ón ed faravânna, rôsa e cinén, dâpp avairi fât un busanén int la góssa. Mo al mumânt miâur l'èra ala matérina, prémma dla scòla, quand mí mèder l'um fèva al zabajân: la runpèva l'ôv int na tâza, al le sbatèva con una furzèna e la i mitèva al zóccher e un pôc ed Marsâla. E mé a i fèva dänter una sóppa stranpalè! Se pò al pan l'èra frasc al gudiòl l'èra inpagâbil, con chi pîz crucànt insupé ed zabajân. Dai sîsèt ân e fén ai quénng'-sagg' al zabajân a m al preparèva da par mé, e la quantità ed Marsâla la carsèva con l'etè.

Dâpp mí pèder al cambiè lavurîr e a n avènn pió tótti cälî ôv, mo in st mänter mí fradèl e mé avèven tachè a lavurèr, e a psèven cunprèr una quelca bistacca. Mo mé a cradd ch'i séppen stè tótti cälî ôv, e cal bân Marsâla, a fèr ed mé la dóna rubóssta ch'a sân anc adès, sänza problèma ed decalcificaziân, nonostànt l'etè e la menopâusa.

Ai vlèva cal savâur ed vlûd, cl udâur ed Sizèglia ch'fa girèr la tèsta, par fèrum turnèr in amânt di arcòrd acsé luntàn, e a fèrum pensèr con arcgnusânza a chi, sänza tant simitón, l'um dèva al nezesèri, anc cunpränd cal preziaús rusòli ch'al custèva sacrificèzzi, mo ch'l'èra considerè inpurtànt par fèrum cràsser pulid. Al dé d incû al prà parair sbagliè dèr dl èlcol a una ragazòla cénna, mo... n èl brîša pîz tirèr só i ragazû a merendènni e patatènni frètti? I mí amîg, sintó al mí racànt, i livènn só al bichîr e i fènn un brínndisi:

- *Ali ôv e al Marsâla!*

- *La marsâla, ragâz, la marsâla...*

la Nócchia d Bastèl

Cla maledatta vóija dla lívra

Apanna néd, la levatríz la gé sóbbit ch'ái era di problemén. Al pinén al s mité a zighèr con tòtt i sù cardinzén avèrt, mo al fèva un šgunbéi che lí la n avèva mài véstt: al fèva i balón par la baccia e pr al nès! Quand a i arivé al Profesaùr, al gé pió prest che sóbbit:

“Questo infante è affetto dalla malattia del labbro leporino!”

La Medéa, ch'l'era ancàura in smé pr avoir fât tòtta cla fadìga dal pèrt, la n capé brísa cs'al s vléss dír e la pinsé: *“A turán só quall ch'vén...”*.

Purtròp al Profesaùr l'avèva véstt gíoss: al cínno l'era néd con la vóija dla lívra. L'avèva un tòi int al làber ed sàura, mo quasst al n'era gnént in cunfránt al guài dal sò palè, ch'l'avèva un bús ch'al comunicheva diretamént con al nès. Magnèr, tirèr al fiè e dscàrrer i srénn stè sànpèr i sù probléma e, par pruvèr ed métri una pèza, l'arèv tgnó d'èser operè paracci vòlt. L'era un fangén ch'l'era bân ed supurtèr al mèl con filoşofi e dàpp sèt o òt vòlt ch' l'era andè sàtta i fèr di chirùrg dal *“Reparto di Chirurgia maxillo facciale”* dal Sant'Àursla, l'era in cundiziàn ed stèr insàmm a tòtt chi èter cínno dla sò etè.

A scòla, fèn dala prèmma elementèr, l'era sànpèr al pió brèv dla clàs. Ói, an'era brísa bân ed dír àl létter “R” e “S”, al li gèva a sò mòd, però pr al rèst l'era al cuchén di profesùr. Al sò nómm, Rino Manara, l'era sànpèr al prèmm dla léssta däl bürs ed stüdi dla Cmóina. D'acòrd che sàura al cugnóm an i fòss gnént da fèr, mo èrel pròpi nezesèri che cl'in smé ed sò mèder al l'avéss batzè “Rino”? Quand al s'presentèva al gèva *Nino Manana* e tòtt quant i capèven *Nino Banana* e i s' mitèvn a rédder! Con àl dòn pò, l'andèva ancàura píz. Par furtónna ch'ái era i casén, duv l'andèva una sîra sé e cl'ètra sé, a sfughères.

Par dèrs un cuntàggn al s' mité in puléttica. In chi ténp, chi avèva un pò d'istruziàn, l'era avantažè e ló al taché a scalèr la gerarchì dl'organiziàn faséssta. Dànter ala Cà dal Fassio ed San Làzer l'era un pèz gròs, mo l'avèva un švantàž mégga da pòc, derivè dal sò difèt: an psèva brísa fèr di cumézzi. Al sò pòst, l'urataùr ufizièl, l'era cal cretén d'Esposito, un napoletàn che solamént parché l'era

Bân ed dscàrrer sánza incáli, l'era tgnó in cunsideraziàn pió che ne ló. I andènn int i suldè e i fènn al càurs ufizièl insàmm.

Véssst che dnanz a tòtti àli autorità zivìli e militèr, pió tòtta la tróppa dal regimánt méssa in furmaziàn int al piazzèl dla casèrma, i iscrétt al càurs i tgnèven fèr al žuramánt ala bandíra, ai véns da caghèrs adòs dala pòra. Con al sò difèt sréll stè bân ed fèr la sò figùra? Pr un mais al fé àl pròv dnanz al spèc', declamànd al žuramánt ch'al gèva acsé:

“Giuro di essere fedele al duce, al re e ai reali successori”

Quand ai véns al dé dal žuramánt, al tòls una pastéggia par stèr chelum, al se fté con la divísa da zerimògna e al s' mité só l'atènti con chi èter dnanz al pèlc con al micròfen. Tòtt qui ch'i andènn in vatta al pèlc, cunprais Esposito, i švarslénn dànter al micròfen al žuramánt e i fènn una gran bèla figùra. Adès ai tuchèva a ló: al fé i pirù dla scaltéina cme un cundanè a mòrt, l'avèva pèrs tòtta la sò sicurazza. Arivé in vatta al pèlc, al vdé Esposito in prèmma fila ch'al ridèva in camóffa e ai véns i barbajón ai ùc' dala ràbia, parché cal napoletanàz l'era senpàtic cunpàgna un panarèzz.

Al zarché d'an pinsèri brísa e al taché:

- Gnùuno di èssene fedele al nè, al duce e ai neali succ... - nà nà, ai ò scajè!

Al tiré un bèl suspìr e al turné a pruvèr:

- Gnùuno di èssene fedele al duce, ai neali succ... - nà, nà, nà, gnínte da fèr!

- Gnùùuno di èssene fedele al nè, ai neali success... -

Al pirdé la pazènzia e al sparé:

- Gnùno la mènda, gnùno!

Finé la cerimògna, al fó prelevè dai carabinieri e al pasé sî mis in gaióffa a Gaeta, par *“Ingiustificata imprecazione al duce, a sua maestà e alla reale discendenza!”*

Renzo Bovoli

Cusérina econòmica e aglièn

Ajùt, ajùt! Cs'am suzèd? A lèz al solìt giurnèl e al stass setimanèl, parché sàul ed chi dū a m'fid ancàura un pòc, epùr a n'capéss pió cus'í um vójjen dír. Cs'ai é arivé, i aglièn? E èni trasparént? Parché mé a n'arív brísa d

àura ed vaddri. E parché dscàrmi acsé? I dísen däl paròl che a mé i um pèren squèsi détti in bulgnais, par mòd d'esànpi: *PREQUEL*, opùr *DESIGN* o anc *BOOM*, ch'al pèr un bóss e invèzi al vòl dír fèr furàur.

L'últma ch'ái ò sintó l'é *FOLLOWER*, che mé a cardèva ch'al fòss *PULLOVER*, invèzi l'é tòtt un èter quèl. – *L'é ón ch'at vén drí, stà atènti!*

Al bulgnais mé a l'sò solamént dscàrrer, e anc mèl, mo scrìvrel e lèzrel, a n' i pàns gnanc, a l'làs fèr al mî Profesaùr, ch'l'é bân anc ed dèr däl spiegaziàn dal parché e dal parcóm as dégga acsé. Ló l'é una spèzie ed sienziè ch'at sà dír, pr esànpi, se ón ed Castnès l'é dla pèrt èlta, vèl dír atais ala ví Eméggia e la culéina, opùr dla bàsa, in dóvv a se dscàrr con tòtta un'ètra meneghèina, in dóvv àl paròl, s'ái ò capé bân, àl finèssen tòtti in ÎNA.

Adèsa tòtt i žùven, cunprais mî fiòl, i dísen däl paròl ch'al pèren däl biastamm. Mo csa vòl dír: *APPLE, ANDROID, SMARTPHONE, BACKSTAGE, SOFTWARE, HACKER, BLOGGER, ABSOLUTELY* e tanti ètri ch'a m'sân bèle stufè ed dír! Però ai n'é ónna ch'la m'é piasó parché la s'arvísa a una paròla ch'a sintèva a dír quand ai era un ragazòl, e ch'l'é: *PATCHWORK*, ch'l'era un quèl ch'i um mitèven in vatta al lét d'invèren, quand al fèva dimónndi fradd. Defàti l'era una quèrta, fàta ed stráz, o méi, confezionè con däl pèzi ed misùra tòtti prezìsi, cusé ónna con cl'ètra fèn a fèr una spèzia ed quèrta zibè, sàul che la m'la n'era brísa inbuté, àl pèzi àli èren tòlti dala vècia caparèla ed mî nòn, dal brèg dsfàti ed mî zién o dal paltò dla cugnè. L'era un fenòmen, la fèva un chèld che par séntren ón prezìs bisugnèva andèr quèsi dànter ala cusèina econòmica, ch'l'era sànpèr inpiè.

La stù la brusèva dla laggna mo anc al carbân, e al calàur al vgnèva regolè secànd quall ch'ái era in vatta. S'l'era la pgnàta par fèr al bròd o la mnèstra ed fasù, as avrèva tòtt al bús cavànd ví àli anèli, par fèr al ragó o un èter cundimánt l'era asè cavèr al quarcén. Da una pèrt dla stù ai era la caldèra, sànpèr péina d'acqua ch'la bujèva, e ch'la sarvèva par lavèr i

piât, mo anc par lavères nuèter, parché la dâzza i n l'avèven gnanc i sgnâuri, tótt i s lavèven a pîz: prêmna sâura e pò sâtta, quand ai tuchèva ai pî, l'âcua l'êra bèle fradda.

Dala stû as tulèva âl brès par rinpîr la sôra, par mètter al fûg a lèt, che quand t andèv sâtta ai linzû ai êra un caldén che at indurmintèv int un mumânt. Sâura ali anèli asrè as cusèva i marón par fèr i aròsti, che pò a i mitèven a mói int al vén. A nuèter ragazû i n s al dèven brîsa stièt, cme quall ch'i bvèven lâur, a nó as tuchèva quall adacuè, con la scûsa ch'al fèva manc mèl, as vadd ch'i vlèven stèr mèl sâul lâur!

Int la stû ai êra anc al fâuren, par cûser la rôba. Un dé, ch'as sintèva un gran bân udursén, i s dèssen ch'ai êra al cunén aròst. – *Sé, t è vójja!* - a pinsé mé – *quass t è Artemîsi, al gât dla sgnèra Elvîra! An s vadd brîsa in gîr da sî/sèt dé, al tânp ed pèrder al sâlvadg sâtta ala naiv!*

Int al fâuren as cusèva anc la brazadèla, ch'la la magnèva quèsi tótta mî surèla, parché l'avèva un ân e mèz pió che mé, e i grand i gèven ch'l'êra gióssta acsé.

Pinsé bân cum l'êra econòmica cla stû: con un zucatt ed lagna la produchèva tant quí bón, e int l istâss tânp la scaldèva tótta la cà. As fà par dîr, parché mé avèva sänper fradd.

....

Geografi ed cà

Chèra la mî anvedèina Giòrgia, t è da stèr a savair che stra tô nôna, utantazènc, e mé, nuvantón, pr arivèr d âura ed dscàrrer insàmm, bisâggna ch'a s mitaggna int una zèrta pusiziân.

Mé a i sént pôc a man drètta, lí invèzi ala manzèrina, con un pôc ed meneghèina a truvân la gióssta colocaziân. Mé a guèrd vèrs Iómmla, lí, par cànter, vèrs Milàn. S'et fòss pió granda et diréss: "*ôcc mel, l è nezesèri cgnósser bân la geografi!*". Mo csa dît! Al n è brîsa vaira, as pôl senplifichèr: mé a guèrd vèrs l armèri grand e lí, invèzi, dala pèrt dal cantaràn. Vâddet, acsé a viazân manc e, se fòra al piòv, a n s in mujân gnanc.

Dâi, fà prèst, che in tèvla ai é prânti âl tajadèl, magnèri chèldi, apanna sculè, secânnd mé l é esenzièl par mantgnîr tótt al sô udâur mo, sâuratótt, al sô savâur. Mé a sân cuntânt anc quand in cà i mètten só la

pgnâta par fèr al bròd, l um piès tant. Âl spâl ed galénna a i cànper mé, pò ai tâi âli èli da fèr aròst, e tótt al rèst al vâ int la pgnâta, insàmm âli òs. Ai sèlta fòra un brudén alzîr ch'ai manca pôc s'an t fa svgnîr. A i cusén dânter dâl tajadlènni fâti dala sfujénna dla ví dâl Lâm, ch'âli én bôni cunpâgna qualli ch'la fèva mî nôna Giógggia, qualla ch'l'â avó ventión fiû. Al Lépp ed Caldarèra, in dóvv la stèva, la zânt i dîsen anc incû:

- *Ah, âl tajadèl dla Gióllia, âli èren fâti ed spójja, mo al parèva ch'al vgnèssen dal Paradîs!*

....

Con Giòrgio "Al tîrasó" a Mâssca

Bvó al cafà al banc dal Barr Manzôni a vâg zâ, int i salón dal biglièrd e dâl tèvel pr al zûg dâl chèrt. A metè schèla ai é i stanzién di dipendént, con la pôrta spalanca. A vadd Vitòri, ón di camarîr, ch'l é drî a stargèr con fòrza una giâca ed sarvézzi, ed cutân. Al le fà in manîra tant enèrgica che mé a m parmatt ed dîr:

- *Ch'al guèrda che cal tesût che lé al pôl zèder!*

E ló al m arspânnd:

- *Mo l'é tanta malnatta, e a n m n èra gnanc adè!*

Mé a vâg d lóng pr i salón e a vadd Giòrgio, al sô colèga, ch'l é zâ ed sarvézzi, e a i dégg quall ch'ai ò vèsst, e ló l um fà:

- *Sé, a l sò, la giâca l'é la mî, mo ló al cradd ch'la séppa la sò, quand l arà finè d antèrta a i al dirò! Vitòri l à la manî d antèr tótt quall ch'al vadd, la mî giâca l'èra ardóttta acsé mèl ch'ai ò pinsé bân ed lasèrel fèr!*

Giòrgio l'êra un sburdlân, senpâtic e sänper prânt a fèr di schèrz. Tótti âl vòlt che la CAMST, con la sgnèra Elvîra, l'organizèva un viâz int i Pajîs Sozialéssta, mé ai êra. Lâur i al savèven e i m invidèven sänper, pagând, naturalmânt.

A sân andè a Mâssca quand al parèva inpusèbbil quèsi a tótt. A sân andè a Praga, a Bûdapest, a Varsâvia, insàmma ai ò vèsst quèsi tótt i Pajîs sozialéssta, o méi: comunéssta, e insàmm a mé ai êra quèsi sänper anc Giòrgio. Nuèter dû, dnanz a zèrt dscûrs ch'a sintèven, a s guardèven fagând zrisén, mo la finèva lé. In chi viâz lé avân avó ucsiân ed vadder una misèria paurausa, mo dignitàusa.

zânt dal aspèt trancuèll, sâttmèss, disziplinè, nétt, urdnè, mo fté con dla rôba da dû góbbi. Al srà parché mé a sân dl amstîr, mo quí ch'a vdèva i èren pròpi di strâz!

A Mâssca avân cgnusó Yûri, un bèl ragazèl ch'al dscurèva in itagliàn, ch'al gé d èser studânt d inzgnarî eletrònica e ch'al s ufré ed cunpagnèr la nôstra comitîva. Nuèter azeténn vluntîra, parché as fèva vâdder di quí ch'a n arènn mâi vèsst. Ló al magnèva insàmm a nuèter ai ristorânt, e un dé ch'ai fò un contròl da pèrt ed socuantiguèrdi in burgais, ló al fé cânt d èser ón ed nuèter. Fòrsi la sô presânza l'êra pôc leghèl, mo mé a vdèva in ló una spèzie ed napoletèn ed Mâssca. Quand a inparénn ch'l'êra spusè a invidènn anc sô mujèr. Al vgné a una zanna con una ragâza dimónndi bèla che, pió che magnèr, la bvé. I èren bichirén ed vòddca, ch'la mandèva zâ int un sâurs sâul, e l'in bvé parécc'. I s dimustrénn d èser dimónndi cuntént, al parèva ch'a i avèssen regalè chisà còsa.

In fâza al Chermlén, atais al nôstr albèrg, l'Ungária, ai êra un gran magazén ch'as ciamèva *G.U.M.*, in dóvv, ògni tant, ai arivèva dla rôba: ai êra la stmèna dâl schèrp da dòna, qualla dâl camîs da òmen, insàmma, chi avèva méss da pèrt i sòld par cunprères quèl, al i andèva a spànnder quand l'êra la stmèna bôna. A mé am capité ed vâdder la stmèna di *jeans*. I èren di *Rifle*, fât a Fiurânza da Frattini, un mî cliânt, raprésentè int i pajîs dl Èst da *Caffèo*, ch'l'êra un mî amîg ed Bulâggna, mo con i ufèzzi a Prâga. A sân sicûr che inción ai cardarà, però a v pòs dîr che la difarânza ed prèzi stra Bulâggna e Mâssca l'êra ed zânt vòlt pió chèra, epûr lâur i arènn vindó l'ânma par avairen un pèr. Mé ai ò sänper ciamè i *jeans* "brèg ed mèrda", par cómm i én fât e par la matèria prêmna inpieghè: al 50 dal zânt cutân urdinèri e cl èter 50 cascâm, vèl a dîr al schèrt ch'i cójjen ala sîra int i cutunifèzzi e int âl filadûr. Pîz d acsé! I én stè inventè da un òmen d inzâgg, destinè ai pòver nîgher che di bajûc i n avèven pûc, as ciamèva *Lévi* e l'êra un zudî american. Ló al cardèva ed vândren dimónndi, mo mégga acsé! Al mând un pèr ed *jeans* i l'ân cunprè tótt, dal pió dsgraziè al pió miigliardèri. Sâul la Co

ca-cola l'è vindó pió che ló!

A stèven par partìr da Mássca quand am vgné in amànt la *balalaika*, che mî fiól al m avêva dmandè. Yûri, interpelè, l um ciapé pr un brâz e l um tiré in mèz ala strè, lé, dnanz al Chermlén, e al farmé un'anbulanza con la siräna. Mé a pinsé:

- *Lu-qué l é mâ!* - st mänter ch'l um spinzêva in vatta al'anbulänza. Ala mî richiêsta ed spiegaziän al gé:

- *Èt vésst al gèst ch'ai ò fât al autéssta?*- e l um fé vadder la man avêrta. Cal gèst al vlêva dîr: zénc rûbli s't am dè una man.

Int un quèrt d'âura avän fât incôsa, a sän turnè al albèrg che al pùllman al n'êra gnanc arivè. Ai ò avèrt la valîs e ai ò tiré fôra un pèr ed *jeans* mâi druvè, cunprè al *Centergröss* da un mî cliänt par quâter göbbi, e una mâja ed cutän egiziän, cunprè ala Fâta, dal mî amîg Betén, anca ló mî cliänt. Pò ai ò guardè la fâza ch'al fèva Yûri st mänter che mé avrêva la man. Ló l'è pinsé: lu-qué al vól zenczänt rûbli! Mé a m sän méss a rédder e ló al s'è cumòs e al m à abrazè. Chisà s'l'è arivè d'âura ed dvintèr un brèv inzgnîr! Dscantè cum l'èra, mé a päns ed sé!

Savîv che in cla bèla zitè, parché Mássca l'è pròpi bèla, int ä l strè prinzipèl ai èra däl barachéni, cunpâna ä l nòstri pr i zlé, in dóvv i vindèven di zidron, che làur i magnèven sgirundlând, cme s'la fòss dla ròba dâulza. Mé a pinsé ch'i s'cuntintèven pròpi ed pôc!

La prèmma vólta ch'avanzé mèl al fó int la sèla dl areopòrt: a vdé dâu bèli tannd, uné l'ónna con cl'ètra da una grafatta, pròpi ed qualli che nuèter a druvän par tgnîr insämm di fói ed chërta. Pò a vdé che chi bî palâz prinzipésc, fât ai ténp di Zarr, i èren tgnó drî da di muradûr, grâs e fté mèl, e stra d'làur an i èra gnanc un òmen. Quand a fé nutèr la mî maravajja al autéssta dal pùllman, dóna anca lî, la m arspundé:

- *Fèr al muradûr l'è pió adât a una dóna che a un òmen, cme fèr al camarîr int i albèrg!*

Mo se i autéssta di pùllman äli én däl dòn, i muradûr äli én däl dòn, i camarîr in albèrg e al ristorànt äli én däl dòn, mo i òmen csa fèni? E, sâura tótt, in duv èni?

Alberto Garagnani

Curiosând in Zartäusa

S'avî ucsiän d'andèr in Zartäusa, fè chès che sätta al pôrdg dla cîsa ai é murè socuanti lâpid. Ónna, la pió nôva, l'arcôrda la visita ed Charles Dickens e la bôna inpresiän ch'al pruvé pedgänd pr al nòster zimitèri. Un'ètra la dscàrr d'ón dla famajja Visconti ed Milàn, quí dal bisän, pr intändres.

Un'ètra ancâura la dis acsé che l Inperatâur *Carlo V* dal 1529 al fó òspit pr un zèrt tänp int al cunvânt di frè dla Zartäusa, che - bisâgna arcurdèrel - la dvinté al zimitèri zitadén pr âurden ed Napoleän, ai prèmm dal 1800.

Mo la lâpid ch'la m à culpé de pió l'è quassta qué sâura. Sta lâpid l'èra murè in vatta ala tàmmba d'un capitâni spagnól, un zèrt Diego de Vaena, ch'l'èra arivè a Bulagga al sèguit dl Inperatâur *Carlo V*, quall ch'al fó incoronè in San Ptronì ai 24 ed febrèr dal 1530. A st pònt che qué, dâu curiositè: ste capitâni al môrs ai 5 ed mèrz dal 1530, zîrca vént dé dâpp cla zerimògna, e sicómm as sà che in cl'ucasiän ai véns zâ al puntâgg' che dai fnistrón ed Palâz l andèva fén dnanz al purtân ed San Ptronì, con di mûrt e di fré, ai é di chès che fra quissti ai séppa vanzè anc al pôver Diègo, ch'al spiré dâpp a dal tänp *per le ferite riportate*. Badè bän: quassta l'è sâul una mî ipòtesi! L'ètra curiositè l'è rapresentè dal vèrb "morse", presänt int la lâpid. Pròpi acsé: "morse", "al môrs"... Zèrti espresiän dal nòster dialätt ä l vénnen da luntàn.

F. C.

La siänza di nûster vîc'

Vîda (*Vitis vinifera*) - vite, pianta che nella nostra provincia attecchisce fino a 600 mt, da cui si ricava uva e legname, che viene usato come combustibile, come drenaggio e come concia, se fermentato con calce viva e vinacce. Con cinque parti di pampani giovani, due parti di crescione e una parte di pimpinellasi fabbricava a Bologna, fino a pochi anni addietro, la rinomata acqua della *Masotta*, considerata purgativa, ora dimenticata. **Zunchéggia** (*Narcissus Jonquilla*) - giunchiglia vera, i bulbi e i fiori hanno la stessa proprietà di quelli degli altri narcisi.

Da: G. Ungarelli, *Le piante aromatiche e medicinali nei nomi, nell'uso e nella tradizione popolare bolognese*.

Tipografia Luigi Parma, 1921.

Al Pânt dla Biännnda

Nómmer 133 dal 2014

Diretâur iresponsâbil e limušnîr:

Fausto Carpani

Dsèggn uriginèl:

Lupâmbbol (Wolffango)

Umberto Sgarzi

Matitâza (Giorgio Serra)

Coretâur di sbâli: **Bertén d Sèra**

Strulgân eletrònîc: **Âmos Lèli**

Abunamént par pòsta: almànc 20 € al ân.

Indirèzz:

FAUSTO CARPANI

Via Emilia Ponente 21

40133 BOLOGNA

tel. cell. 339-3536585

fausto.carpani@alice.it

Tótt i scrètt in dóvv an i é brîsa indichè l autâur i én ed Fausto Carpani.

Al dizionèri ed riferimânt par cäl paról ch'äli én difèzzili da capîr l é quasst:

Lepri – Vitali

Dizionèri

BULGNAIS - ITAGLIÀN

ITAGLIÀN - BULGNAIS

Pendragon, 2009

I sît bulgnîs i én quissti:

www.pontedellabionda.org

www.clubdiapason.org

www.lafamigliabolognese.it

www.bulgnais.com

www.marcopoli.it

- Carpani e i sù amig -

Associazione Culturale

IL PONTE DELLA BIONDA

www.pontedellabionda.org

info@pontedellabionda.org

cell. 334 378 72 19